
Za alternativní obchodní mandát pro EU

POZVÁNKA K ÚČASTI

Proč tento dokument? Několik informací o pozadí jeho vzniku

V reakci na výzvy, před které nás staví dosud nebývalé globální krize, se v minulém roce nejrůznější aktivistky a aktivisté z Evropy zúčastnili diskusí a konzultací, aby vytvořili alternativní vizi evropské politiky obchodu a investic. Výsledkem je předkládaný dokument „Za alternativní obchodní mandát pro EU – pozvánka k účasti“.

I když pro nás tento diskusní dokument představuje stále probíhající proces a zdaleka není dokonalý, přesto doufáme, že se může stát východiskem pro rozsáhlou debatu a prodiskutování budoucnosti evropské politiky obchodu a investic. Doufáme, že do diskuse se zapojí všichni zájemci o alternativní obchodní a investiční politiku, bez ohledu na to, jedná-li se o fairtradeové aktivistky a aktivisty, odbory, migrující pracovníky, ekology, rozvojové organizace, organizace zabývající se právy žen a lidskými právy, zemědělské svazy nebo organizace hájící transparentnost. V tomto široce pojatém participativním procesu můžeme společně pracovat na nutných a zásadních změnách evropské politiky obchodu a investic.

Jako další krok tohoto procesu plánujeme zorganizovat sérii workshopů o konkrétních alternativách současného režimu obchodu a investic.

Účelem této série bude propojit členy parlamentů, občanské společnosti a aktivistických skupin z celé Evropy, kteří se zajímají o konkrétní alternativy obchodní a investiční politiky, s lidmi z jiných částí světa, kteří rovněž pracují na podobných alternativách.

Tato série by měla zprostředkovat výměnu konkrétních alternativních návrhů (např. Jak učinit evropskou obchodní politiku demokratičtější? Jak mohou obchodní smlouvy chránit práva pracujících a veřejné služby? Jak mohou přispět k regulaci finančního sektoru?) a zkušeností s uváděním těchto alternativ do praxe. Doufáme, že na základě této výměny se shodneme na prvních krocích pro vypracování konkrétních návrhů na politická opatření a na zahájení výrazné kampaně ze strany občanské společnosti a v parlamentech na národní i evropské úrovni.

Workshopy a společná diskuse se mohou stát prvním krokem k intenzivní kampani za reformu obchodu v Evropě.

Přidejte se k nám a pomozte nám tyto cíle uskutečnit!

Organizace, které se zapojily do tohoto procesu:

Seattle to Brussels Network (S2B), Africa Europe Faith Justice Network (AEFJN), Attac Austria, Attac Germany, Attac France, Attac

Spain, Campagna per la Riforma della Banca Mondiale, Corporate Europe Observatory, Ecologistas en Acción, European Coordination Via Campesina, Fair Trade Advocacy Office, FAIR, FIAN Germany, Friends of the Earth Europe, M.A.I.S., Oxfam Germany, Oxfam Solidarité – Solidariteit, SOLIDAR, Terra Nuova/ Europafrica Campaign, Transnational Institute, WIDE Network, World Development Movement.

Máte-li zájem o další informace nebo o účast na organizaci workshopů či jiných aktivit, prosím kontaktujte: Bruno Ciccaglione (koordinátor sítě „Seattle to Brussels Network“/ „S2B“), bruno.ciccaglione@alice.it

Úvod

Čelíme mnohačetné krizi: ekonomické, potravinové, energetické, ekologické a obecnější krizi demokracie. Evropská unie nese značnou odpovědnost za vyvolání těchto krizí. Její obchodní a investiční politika, určená logikou konkurenceschopnosti, prohlubuje nerovnosti a vykořisťování a připravuje státy o možnost uvádět do praxe sociální, kulturní a politická práva člověka. Bere jim možnost regulovat své ekonomiky v zájmu rozvoje, životního prostředí a sociální spravedlnosti. Jedním z hlavních důvodů je, že evropská politika obchodu a investic se dostala pod nadvládu úzce vymezených zájmů. V současnosti nedochází ke smys-

luplnému zapojení členů parlamentů, ještě méně k zapojení běžných občanů a neprobíhá žádná výraznější veřejná debata. Až příliš často odrážejí hlavní politické linie zájmy korporátního byznysu. Je nutné zásadním způsobem demokratizovat evropskou obchodní politiku – v rámci širší demokratizace Evropy.

K současnému režimu obchodu a investic existují alternativy a ty získávají podporu po celém světě. Aliance výrobců a spotřebitelů na lokální úrovni podporují organický, etický a k životnímu prostředí ohleduplný způsob výroby a obchodování. Orgány veřejné správy čerpají zboží a služby produkováné férovým a udržitelným způsobem. Progresivní vlády globálního Jihu usilují o obchodní a investiční politiku, která je založená na vzájemné podpoře a potřebách veřejnosti, spíše než na konkurenci a akumulaci zisků.

Tento text je pozvánkou k debatě a k práci na zavedení změn. Nastiňuje progresivní vizi oslovující širokou veřejnost, která je ale zároveň realistickou alternativou obchodní a investiční politiky Evropy. Nejedná se o vyčerpávající dokument, který by navrhoval předem připravená řešení, jeho posláním je iniciovat širokou debatu o Alternativním obchodním mandátu pro Evropu. Naléhavost této debaty je vzhledem k bezprecedentním globálním krizím současnosti a ohrožení planety větší než kdy dříve.

Část I: Jiná Evropa ve světě

Alternativní evropská politika obchodu a investic není účel sám pro sebe. Je součástí alternativního ekonomického a sociálního modelu, jiné Evropy ve světě.

Cílem tohoto alternativního evropského modelu by mělo být:

naplňovat univerzální a nezcizitelná práva všech lidí, včetně práv na adekvátní dostupnost vody, potravin a zdravotní péče, na tělesnou nedotknutelnost, ošacení, bydlení, vzdělání, sociální ochranu, mobilitu, kulturu, volný čas a čisté životní prostředí;

zajistit důstojnou práci, která lidem umožňuje žít důstojný život s adekvátním příjmem a pracovními právy;

uznat význam reprodukční a výchovné práce, pečovatelské, občanské angažovanosti a neformální práce a především role žen v těchto oblastech a zajistit spravedlivé rozdělení všech druhů práce a stejné ohodnocení žen a mužů;

zajistit přechod na nízkouhlíkové hospodářství, které není založeno na nadměrné spotřebě, ale na sociálně a ekologicky spravedlivém využití zdrojů, a které umožňuje důstojný život, aniž by ohrožovalo živobytí ostatních lidí, příštích generací či rostlin a zvířat;

dosáhnout smysluplné demokratizace na všech úrovních rozhodování; překonávat strukturální mocenské vztahy mezi zeměmi, regiony, muži a ženami, třídami, kasty a etnickými skupinami a dát hlas ekonomicky, politicky a sociálně marginalizovaným skupinám;

bojovat proti chudobě a vytvořit nové vztahy s obyvateli ostatních regionů založené na rovnosti a solidaritě. Sem spadá uznání a kompenzace historických i současných dluhů Evropy v oblasti ekologie, sociálního postavení a ekonomie vůči znevýhodněným zemím, spravedlivé rozdělení globálního bohatství, zdrojů a moci a dodržování všech lidských práv, především uprchlíků a migrantů bez ohledu na jejich formální status;

zvýšit úroveň ekonomického, sociálního a ekologického blahobytu na globální úrovni místo úzkého zaměření na rozvoj hrubého domácího produktu (HDP) v Evropě

Část II: Spravedlivá obchodní a investiční politika

Evropská obchodní a investiční politika musí být vedena výše uvedenými záměry a podporovat kooperaci, solidaritu a udržitelný rozvoj. Může i musí být nástrojem pro spravedlivou distribuci světového bohatství

tím, že lidem umožní přístup ke zdrojům, zboží a službám, které jsou potřebné k naplňování jejich potřeb.

Evropská obchodní a investiční politika tedy má:

dodržovat princip, že mezinárodní úmluvy a dohody – o lidských právech, právech žen, právech pracujících a ekologických a klimatických právech – mají přednostní význam vůči režimu obchodu a investic;

umožňovat zemím, regionům a komunitám regulovat výrobu, distribuci a spotřebu zboží a služeb místo spoléhání pouze na neviditelnou ruku trhu. To znamená zvyšovat či snižovat produkci podle potřeb obyvatel a stabilizovat ceny, aby se pokryly celé náklady na produkci, zajistit stabilní a důstojný příjem pro výrobce a dostupné ceny pro spotřebitele. Dodavatelské systémy, které slouží těmto účelům mají v rámci obchodní a investiční politiky zůstat nenarušeny;

umožnit regulaci dovozu, vývozu a investic ve prospěch uskutečnění sociálních, kulturních a politických práv člověka a také umožnit sledování vlastních strategií udržitelného rozvoje. Nesmí například docházet k zákazu opatření na omezení vývozu, která umožňují demokratickou kontrolu nad minerálními zdroji a naplňují veřejný zájem;

příspěvat k regionální integraci zacílené na obyvatele, skrze kterou se

komunity mohou podporovat navzájem a spolupracovat na vytváření společných systémů správy zdrojů a bohatství, které respektují a chrání přírodu – například pomocí vytváření regionálních zásob potravin nebo společné strategie pro udržitelné využití a zachování vodních zdrojů a půdy. Regionům musí být dovoleno přednostně udílet přístup na trh menším konkurentům za účelem podpory lokálně ukotvených trhů;

podporovat takové obchodní sítě mezi výrobci a spotřebiteli, které jsou co nejpřímější. Evropa musí respektovat princip potravinové soběstačnosti a dovolit státům a komunitám, aby upřednostňovaly lokální a regionální potravinové systémy před globálním zemědělským obchodem;

zajistit, aby evropské vlády a parlamenty vyžadovaly odpovědnost evropských korporací za sociální a ekologické následky a dopady jejich činnosti, včetně činnosti jejich poboček po celém světě;

zavést závazné sociální a ekologické regulace a umožnit úplnou transparentnost globálních hodnotových řetězců. Lidé musí mít přístup k informacím o způsobu, jakým jsou služby a zboží produkovány, odkud pocházejí, a co obsahují. Obchodní pravidla by měla upřednostňovat produkty a služby vytvářené podle mezinárodně uznávaných sociálních a ekologických standardů, například skrze podporu férové politiky veřejných zakázek.

zajistit férovou distribuci příjmů v globálních řetězcích utváření hodnoty, tak aby byl zajištěn stabilní a důstojný příjem pro výrobce a zaměstnance a také dostupné ceny pro spotřebitele, například skrze omezení moci velkých korporátních obchodníků a obchodních řetězců nebo skrze podporu fair-tradeových obchodních vazeb;

podporovat výměnu a volný přístup ke vzdělání, například pomocí systémů „open source“, iniciativami pro výměnu osiva nebo sdružování patentů (patent pools) a svobodných licencí (open licensing) a stimulovat tak inovace a zlepšovat dostupnost léků. Patenty na život je nutné zakázat;

ukončit tlak na deregulaci finančních služeb a privatizaci a deregulaci veřejných statků jako je voda, zdraví a vzdělání a naopak zlepšit kvalitu a dostupnost těchto statků, například pomocí spolupráce jednotlivých orgánů veřejné správy.

Část III: Demokratický a kontrolovatelný proces utváření obchodní a investiční politiky

Fungování evropské politiky obchodu a investic není pouze technickou otázkou vyhrazenou expertům. Jde o politickou otázku, která se dotýká všech občanů. Evropská politika obchodu

a investic by tudíž měla být otevřena veřejné kontrole a založena na demokratických strukturách, které umožňují smysluplnou participaci občanů.

To vyžaduje:

plnou transparentnost rozhodovacích procesů, včetně hlubší transparentnosti pro oblast lobbingu a zveřejňování všech vyjednávacích dokumentů a legislativních návrhů;

klíčovou roli pro parlamenty od lokální až po evropskou úroveň. Členové parlamentů by měli určovat obchodní a investiční agendu, aktivně se podílet na všech stádiích rozhodování a vyjednávání, mít pravomoc rozhodovat o vstupu smluv v platnost a plně se zodpovídat veřejnosti;

závazné prvky a procedury přímé demokracie k zajištění participace občanů, například skrze možnost občanů navrhnout nová politická opatření zástupcům v parlamentech

aby byla politická rozhodnutí v oblasti obchodu a investic podrobována pravidelnému, povinnému a podrobnému přezkoumání a revizi ohledně jejich kompatibility s úmluvami a dohodami o lidských právech, ženských právech, o pracovních, ekologických a klimatických standardech a také ohledně jejich přínosu pro globální spravedlnost. Vyhodnocování by mělo probíhat před i po zavedení politických opatření a mělo by zahrnovat zpětnou

vazbu od nejvíce marginalizovaných a zranitelných skupin v Evropě i jinde, jako například od chudého obyvatelstva měst a venkova, od žen, domorodého obyvatelstva, migrujících pracujících a od drobných zemědělců a výrobců. Hodnocení by mělo být základem pro zlepšení politických opatření a popřípadě nového vyjednání smluv.

zásadní demokratizace globálních řetězců utváření hodnoty. Je nezbytné podrobit výrobní procesy a zdroje veřejné regulaci a kontrole a omezit moc soukromých společností. Prvním krokem tímto směrem by mohlo být posilování spolurozhodovacích práv zaměstnanců, družstevnictví a služeb veřejného sektoru;

respektování demokratických procesů rozhodování v jiných zemích a zřeknutí se unilateralismu a taktiky silnějšího, které jsou nyní charakteristické pro obchodní vztahy Evropy s mnohými částmi světa;

demokratizaci mezinárodních struktur a institucí řídicích obchodní a investiční politiku a rozšíření a posílení působnosti OSN v těchto otázkách.

Část IV: Výzvy současnosti

Současná obchodní a investiční politika EU je v rozporu s principy popsanými v tomto dokumentu. Jsme

si vědomi, že přechod k alternativní politice nějaký čas potrvá, zvláště pokud přitom mají být dodržovány demokratické procesy. Avšak vzhledem k urgentnosti současné globální krize musí přechod začít již nyní.

První kroky, které by se měly uskutečnit:

otevřít procesy evropské obchodní politiky demokratické kontrole a dohledu členů parlamentů a občanské společnosti;

neprodleně zastavit zavádění strategie EU na vytvoření „globální Evropy“, uvalit moratorium na probíhající jednání o volném obchodu se zeměmi a regiony v Africe, Asii, Jižní a Severní Americe, Pacifiku a východní Evropě. Taktéž zastavit snahy EU o rozsáhlé otevření trhů v rozvojových zemích v rámci jednání Světové obchodní organizace;

důkladně přezkoumat evropskou obchodní a investiční politiku, včetně již existujících smluv i těch v jednání, politiku Evropské investiční banky (EIB) a pozici EU ve Světové obchodní organizaci a mezinárodních finančních institucích jako je Světová banka a MMF;

revidovat obchodní a investiční smlouvy, které nepřispívají k naplnění vize popsané v tomto dokumentu.

Jsme si vědomi své odpovědnosti za prosazování a obhajobu této agendy pro zásadní změny obchodní

a investiční politiky EU. Je nutné intenzivně pracovat na tom, abychom zapojili občany, parlamenty na národní i evropské úrovni, naše vlády i evropské instituce. Současná krize, zhoršovaná převládajícími prioritami

evropského obchodu a investic, jsou popudem a příležitostí zahájit tento proces na základě institucionálních změn vyplývajících z Lisabonské smlouvy. Zveme Vás k účasti na uskutečňování těchto cílů.

Organizace, které se zapojily do tohoto procesu:

- Seattle to Brussels Network (S2B)
- Africa Europe Faith Justice Network (AEFJN)
- Attac Austria
- Attac Germany
- Attac France
- Attac Spain
- Campagna per la Riforma della Banca Mondiale
- Corporate Europe Observatory
- Ecologistas en Acción
- European Coordination Via Campesina
- Fair Trade Advocacy Office
- FAIR
- FIAN Germany
- Friends of the Earth Europe
- M.A.I.S.
- Oxfam Germany
- Oxfam Solidarité – Solidariteit
- SOLIDAR
- Terra Nuova/Europafrica Campaign
- Transnational Institute
- WIDE Network
- World Development Movement

Máte-li zájem o další informace nebo o účast na organizaci workshopů či jiných aktivit, prosím kontaktujte: Bruno Ciccaglione (koordinátor sítě „Seattle to Brussels Network“/ „S2B“), bruno.ciccaglione@alice.it

Ekumenická
akademie